

Sygnatura akt VIII Ga 427/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Piotr Sałamaj

Sędziowie: SO Natalia Pawłowska-Grzelczak

SR del. Jarosław Łazarski (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Witkowska

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2016 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości Przedsiębiorstwa Produkcyjno Usługowego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w M.

przeciwko J. L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 czerwca 2016 roku, sygnatura akt V GC 359/16

I. zmienia rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie II. zaskarżonego wyroku w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.617 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu,
2. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim kwotę 3.395 zł (trzy tysiące trzysta dziewięćdziesiąt pięć złotych) tytułem kosztów sądowych, od których uiszczenia powód był zwolniony z mocy ustawy;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSR del. J. Ł. SSO P. S. SSO N. G.

Sygn. akt VIII Ga 427/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 grudnia 2015 roku powód Syndyk masy upadłości Przedsiębiorstwa Produkcyjno - Usługowego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w M. wystąpił z pozwem przeciwko pozwanemu J. L. o zapłatę kwoty 67 896 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 września 2015 roku do dnia

zapłaty i kosztami postępowania. W uzasadnieniu niniejszego pozwu powód wskazał, iż wszystkie czynności prawne dotyczące wypłaty pozwanemu należności w kwocie 67.896,00 zł przez upadłą spółkę w okresie od 3 października 2012 roku do dnia 3 kwietnia 2013 roku są bezskuteczne z mocy prawa na podstawie art. 128 ust. 1 i 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze.

W dniu 14 marca 2016 roku Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

We wniesionym sprzeciwie pozwany zaskarżył przedmiotowy nakaz zapłaty w całości i wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania. Pozwany podniósł, że wypłata wynagrodzenia należnego na podstawie zawartej na długo przed ogłoszeniem upadłości umowy nie była czynnością prawną w rozumieniu art. 128 Prawo Upadłościowe, a faktyczną.

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy w Gorzowie W.. Wydział V Gospodarczy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 67.896,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 10 września 2015 roku do dnia zapłaty. Sąd zasądził również od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.395,00 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych oraz kwotę 3.617,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok Sądu Rejonowego zapadł na gruncie następujących ustaleń faktycznych:

Pozwanego łączyła z upadłą spółką umowa w sprawie stałych usług informatycznych zawarta w dniu 04 stycznia 2010 roku w T.. W przedmiotowej umowie strony ustaliły, iż za wykonywanie czynności wskazanych w umowie J. L. otrzyma wynagrodzenie w wysokości 12.800,00 zł netto miesięcznie powiększone o podatek VAT w wysokości określonej obowiązującymi przepisami. Aneks nr (...) do umowy w sprawie stałych usług informatycznych z dnia 03 stycznia 2011 roku zmieniono wysokość wynagrodzenia z tytułu wykonywanych usług na kwotę 13.800,00 zł netto. Pozostałe postanowienia umowne pozostały bez zmian. Przedmiotowa umowa wraz z aneksem nie znalazła się jednak w dokumentacji upadłej spółki, a została przedstawiona w toku postępowania przez pozwanego.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że Postanowieniem z dnia 19 lipca 2013 r. o sygn. akt V GU 11/13 Sąd Rejonowy w Gorzowie W.. V Wydział Gospodarczy ogłosił upadłość Przedsiębiorstwa Produkcyjno - Usługowego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w M. obejmującą likwidację majątku dłużnika, wyznaczając jednocześnie S. L. syndykiem masy upadłości. Pozwany J. L. od dnia 14 marca 2012 roku był prokurentem upadłej spółki. Wykreślenie z KRS nastąpiło w dniu 04 września 2013 roku. Ojciec pozwanego G. L. jest współnikiem upadłej spółki i posiada w niej 40 udziałów o łącznej wartości 500.000 zł oraz pełni funkcję prezesa jednoosobowego zarządu upadłej spółki.

Sąd I instancji następnie ustalił, że w dokumentacji upadłej spółki, która okazała się w wielu sprawach niekompletna syndyk S. L. odnalazł m.in. wystawione upadłej spółce przez pozwanego prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) cztery faktury VAT za świadczone usługi tj: administracji i zarządzania sprzętem teleinformatycznym, administracji i zarządzania sprzętem telewizyjnym przemysłowej, doradztwa w zakresie informatyki, konserwacji i naprawy bazy sprzętowej. Przedmiotowe faktury były wystawiane przez pozwanego cyklicznie - za miesiąc świadczenia usług na koniec z każdego z tych miesięcy. Za wystawione faktury VAT z rachunku bankowego upadłego zostały wypłacone następujące kwoty: 33.948,00 zł w dniu 13 grudnia 2012 tytułem płatności za faktury VAT nr (...), 16.974,00 zł w dniu 05 marca 2013 roku tytułem płatności za fakturę nr (...), 33.948,00 zł w dniu 29 marca 2013 roku tytułem płatności za fakturę nr (...), tj. łącznie 67.869,00 zł. Skierowane do pozwanego wezwanie do zwrotu w/w kwoty oparte o treść art. 128 PrU, podobnie jak zawezwanie do próby ugodowej pozostało bezskuteczne.

W przedstawionym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne.

Za bezsporną Sąd uznał okoliczność, iż pozwanego z upadłą spółką łączyła umowa o świadczenie stałych usług informatycznych w okresie sześciu miesięcy przed datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości tj. od dnia 03 października 2012 roku do dnia 03 kwietnia 2013 roku. Bezspornym było również, iż upadła spółka dokonała zapłaty za wystawione w związku z tym faktury VAT, które łącznie opiewały na kwotę dochodzoną pozwem.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawę prawną powództwa stanowił art. 128 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze, zgodnie z którym czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości (ust. 1). Według ustępu 2, powyższe stosuje się odpowiednio do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanej z jej współnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązаныmi, ich współnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób. Komentowany przepis przewiduje bezskuteczność z mocy prawa czynności prawnych, które ze względu na szczególny stosunek upadłego i drugiej strony czynności wywołują podejrzenie, że zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli. Sąd I instancji wskazał, że art. 128 stanowi odpowiednik art. 55 pr.up, na tle którego przyjmowano, że bezskuteczność czynności prawnych dokonanych z osobami bliskimi wymienionymi w treści przepisu dotyczy czynności prawnych dwustronnie zobowiązujących, takich jak: umowa sprzedaży, zamiany, dzierżawy, najmu itd. Jeżeli zaś zważyć, że czynności prawne odpłatne należą do grupy czynności zobowiązujących, tj. takich, które prowadzą do powstania obowiązku świadczenia po stronie osoby zobowiązującej się, to o zasadniczej zmianie mowy być nie może, przynajmniej w stosunku do tego, jak pojmowano treść art. 55 pr.up. Sąd Rejonowy zwrócił przy tym uwagę, że czynność prawna, o jakiej mowa w tym przepisie, ma odpłatny charakter, jeżeli strona ją dokonująca otrzymuje lub ma otrzymać w zamian korzyść majątkową. Bezskutecznością dotknięte są zwłaszcza (ale nie tylko) czynności prowadzące do powstania obciążeń na majątku dłużnika o charakterze rzeczowym (np. użytkowanie) lub obligacyjnym (np. najem, dzierżawa), jak też czynności rodzące zobowiązania do świadczeń pieniężnych, do przeniesienia własności rzeczy, ustanowienia ograniczonych praw rzeczowych itp.

Dalej Sąd I instancji wskazał, powołując się na dotychczasowy dorobek orzecznictwa, że celem leżącym u podstaw art. 128 i 134 p.u.n., a także innych przepisów działu trzeciego ustawy, jest ochrona wszystkich wierzycieli, a nie tylko niektórych z nich, nawet jeżeli pozostawali z upadłym w stałych stosunkach handlowych. Chodzi o to, aby czynności prawne zdziałane przez upadłego z określonym kręgiem podmiotów nie wpływały negatywnie na możliwość zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym wszystkich wierzycieli. Co istotne w literaturze przyjmuje się, że w art. 128 p.u.n. chodzi o czynności prawne wywołujące podejrzenie, że są fikcyjne i zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli oraz o czynności zaspokajające wybiórczo tylko niektórych z nich, bliskich dłużnikowi, kosztem innych.

Nawiązując do powyższego Sąd Rejonowy nie podzielił poglądów pozwanego co do wykładni i zakresu zastosowania przepisu art. 128 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe i naprawcze, w tym w szczególności, że zapłata kwoty pieniężnej, stanowiąca spełnienie świadczenia wynikającego z wcześniej zawartej umowy ma charakter wyłącznie techniczny, tym bardziej, że wywód ten pozostaje sprzeczny z poglądem wielokrotnie wyrażanym przez Sąd Najwyższy, który jednoznacznie oznaczył, że zapłata świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania jest czynnością prawną. Sąd Rejonowy zwrócił przy tym uwagę, że czynnością prawną jest bowiem zdarzenie faktyczne, w skład którego wchodzi przynajmniej jedno oświadczenie woli zmierzające do ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku prawnego. Czynnością prawną jest więc świadome i celowe zachowanie określonej osoby zmierzające do osiągnięcia wskazanych wyżej skutków cywilnoprawnych. O spełnieniu świadczenia można mówić dopiero wtedy, gdy zostanie ono zaoferowane przez dłużnika i przyjęte przez wierzyciela. Niezależnie od tego, w jakiej formie następuje spełnienie świadczenia pieniężnego: przelewu na konto wierzyciela, czy wręczenia określonej sumy pieniężnej, ze strony dłużnika ma ono na celu wykonanie zobowiązania i zwolnienie się z długu. Wierzyciel przyjmując świadczenie na zaspokojenie określonej wierzytelności, powoduje, że wierzytelność ta gaśnie. Działania obu stron są zatem celowe - nakierowane na wykonanie zobowiązania i zniesienie łączącego je stosunku prawnego. Zawierają więc oświadczenia woli, które mogą być wyrażone przez każde zachowanie ujawniające wolę w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). W konsekwencji Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że spełnienie świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania należy uznać za czynność prawną w rozumieniu także art. 128 p.u.n.

Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdził, iż zawarcie przez pozwanego z upadłym umowy w sprawie stałych usług informatycznych miało na celu przede wszystkim wypłatę pieniędzy ze spółki. Sąd zwrócił uwagę, iż wystawiane przez pozwanego na koniec miesiąca faktury VAT ze względu

na ich numerację stanowiły w zasadzie jedyne źródło dochodu pozwanego. Ponadto Sąd I instancji zwrócił uwagę, że świadczone usługi (o ile w ogóle były świadczone) były nieekwiwalentne do wypłaconego pozwanemu wynagrodzenia, jeżeli pozwany oczywiście jakiegokolwiek usługi na rzecz upadłej spółki świadczył, co ostatecznie nie zostało wykazane w niniejszym postępowaniu. Sąd Rejonowy wyjaśnił przy tym, że przedstawione na w/w okoliczności dowody pominął, uznając je za spóźnione i prowadzące do wydłużenia postępowania.

Reasumując, przy uwzględnieniu, że pozwany należy do kategorii osób wymienionych w dyspozycji art. 128 ust. 2 prawa upadłościowego, Sąd I instancji stwierdził, że wszelkie czynności prawne dokonane w okresie od 3 października 2012 r. do dnia 3 kwietnia 2013 r. przez tę spółkę z pozwanym są bezskuteczne z mocy prawa, bez względu na to, czy wynikały one z wcześniej zawartych umów czy zobowiązań i uwzględnił powództwo w całości.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 21 czerwca 2016 roku apelację złożył pozwany, który wyrok zaskarżył w całości i wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 128 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe, poprzez: jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, podczas gdy pomiędzy stronami postępowania nie doszło do wykonania czynności prawnej w okresie 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że zastrzeżenie zawarte w zd. 1 o treści „nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli” obejmuje wyłącznie sytuacje, gdy wszyscy wierzyciele upadłego zostali zaspokojeni;
- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 56 i 60 k.c. w związku z art. 128 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe poprzez niewłaściwą wykładnię pojęcia czynności prawnej i zakwalifikowanie zapłaty (spełnienia świadczenia) jako samodzielnej czynności prawnej;
- naruszenie przepisów postępowania, tj.:
- 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanego z uwagi na to, że okoliczności mające być przedmiotem dowodu są nieistotne, jeśli kwalifikujemy zapłatę jako czynność prawną (z ustnych motywów rozstrzygnięcia), podczas gdy ustalenie zakresu czynności wykonywanych przez pozwanego w celu realizacji umowy w sprawie stałych usług informatycznych, było okolicznością istotną i prowadziło do wykazania wartości rynkowej tych usług, a w konsekwencji braku pokrzywdzenia wierzycieli;
- 217 § 1 i 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanego jako spóźnionych, podczas gdy kwestionowanie przez powoda sensu gospodarczego Umowy w sprawie stałych usług informatycznych oraz twierdzenia co do ilości urządzeń i oprogramowania w upadłej spółce pojawiły się dopiero w piśmie powoda z dnia 24 maja 2016 r. i stanowisko powoda w tym zakresie nie było wcześniej znane pozwanemu, a także przyjęcie, że przesłuchanie pozwanego J. L. obecnego na rozprawie w dniu 21 czerwca 2016 r. spowoduje „znakomitą” zwłokę w postępowaniu,
- 228 § 1 k.p.c. w zw. art. 6 k.c., poprzez przyjęcie, że zakład produkujący miliony ton biomasy może funkcjonować w oparciu wyłącznie o kilka komputerów stacjonarnych, podczas gdy fakt, że taki zakład działa przy pomocy szeregu skomplikowanych maszyn wymagających stosownego oprogramowania i elektroniki, jest faktem powszechnie znanym, a zatem uznanie, że powyższe nie zostało udowodnione, choć nie wymaga dowodu.

W uzasadnieniu pozwany, powołując się na podglądy wyrażone w doktrynie, zakwestionował stanowisko Sądu Rejonowego, wedle którego zapłata świadczenia stanowi czynność prawną, zarzucając m.in., że Sąd Rejonowy nie wskazał jakie obowiązki czy uprawnienia poprzez zapłatę nabyła którakolwiek ze stron procesu, co jest kluczowe

do oceny czy nastąpiło dokonanie czynności prawnej. Pozwany powołując się także na przytaczane w literaturze definicje wskazał, że do czynności prawnych zakwalifikować można co najwyżej zawarta pomiędzy upadłą spółką, a pozwanym umowę, zaś wypłata należnego w związku z tym wynagrodzenia stanowi jedynie jej element i w oderwaniu od pozostałych elementów umowy, nie istnieje jako czynność prawna. Pozwany przytoczył także poglądy orzecznictwa, w tym w szczególności Sądu Najwyższego, stojące w opozycji do stanowiska przyjętego przez Sąd I instancji w tym zakresie. Dalej pozwany podniósł zarzut błędnej wykładni art. 128 Prawa upadłościowego, konsekwencja którego był szereg uchybień proceduralnych. Pozwany zwrócił uwagę, że oceniając czy doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, należy zwrócić uwagę na to jaka była wartość wzajemnych świadczeń stron czynności prawnej, czy były one ekwiwalentne i rynkowe. Istotnym jest także sposób wykonywania świadczenia - czy nakład pracy uzasadniał wysokość wynagrodzenia. Okoliczności niniejszej sprawy dają pozytywną odpowiedź na tak postawione pytania, jednak dowody powołane przez pozwanego zostały oddalone przez Sąd Rejonowy, jako nieistotne (jak Sąd wyjaśnił w ustnych motywach) dla rozstrzygnięcia, podczas gdy stan faktyczny sprawy wskazuje na zupełnie odmienne okoliczności. W ocenie pozwanego istotą sprawy było ustalenie czy doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, a zatem ustalenie czy Umowa w sprawie stałych usług informatycznych z dnia 4 stycznia 2010 r. łącząca strony miała charakter fikcyjny. Jak wskazał pozwany w procesie umowa ta była wykonywana, a wynagrodzenie otrzymywane przez pozwanego było wypłacane w wysokości rynkowej i odzwierciedlało nakład pracy poniesiony przez pozwanego. Pozwany wskazał także, że oddalenie wniosku o jego przesłuchanie w charakterze strony także nie znajduje uzasadnienia, zwracając uwagę, że jego przesłuchanie i tak zaplanowane na przedmiotową rozprawę, nie spowodowałoby żadnej zwłoki w rozpoznaniu sprawy, podobnie jak oddalone inne wnioski dowodowe. W ocenie skarżącego potrzeba ich przeprowadzenia pojawiła się dopiero w związku z treścią pisma powoda i to w odpowiedzi na nie zostały złożone ww. wnioski dowodowe.

W złożonej odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania. W uzasadnieniu powód m.in. wskazał, że żaden z zarzutów przedstawionych w apelacji pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie. Powód wskazał, że w aktualnym orzecznictwie sądowym, w tym także poglądach Sądu Najwyższego, przyjmuje się, że zapłata świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania jest również czynnością prawną. Powód zwrócił uwagę, że roszczenie pozwanego o zapłatę wynagrodzenia z tytułu umowy aktualizowało się okresowo, po upływie miesiąca świadczenia usług, a co z tym idzie obowiązek zapłaty wynagrodzenia powstawał każdorazowo dopiero po wykonywaniu usług przez pozwanego przez okres miesiąca. Ponieważ wszelkie czynności prawne dokonane przez upadłą spółkę z pozwanym w okresie od 3 października 2012 r. do dnia 3 kwietnia 2013 r. są bezskuteczne z mocy prawa, bez względu na to, czy wynikały one z wcześniej zawartych umów czy zobowiązań, to wypłacone przez upadłego kwoty w dniach 13 grudnia 2012 roku, 5 marca 2013 roku oraz 29 marca 2013 roku podlegają zwrotowi do masy upadłości na podstawie art. 134 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe. Powód wskazał przy tym w nawiązaniu do zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c., że na gruncie art. 128 prawa upadłościowego nie jest istotną okolicznością czy pozwany faktycznie i w jakim zakresie świadczył usługi na rzecz upadłej spółki w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, nie było potrzeby przeprowadzania dowodów na okoliczność wykonywania umowy w sprawie stałych usług informatycznych przez pozwanego. W piśmie z dnia 24 maja br. powód jedynie na marginesie wskazał, że brak jest w dokumentacji upadłego jakichkolwiek dokumentów potwierdzających świadczenie usług przez pozwanego. Okoliczność ta nie była natomiast istotna do dokonania oceny podstawy i zasadności żądania powoda.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona, a wyrok Sądu Rejonowego w Gorzowie W. należy uznać zasadniczo za prawidłowy, za wyjątkiem zawartego w nim postanowienia o kosztach postępowania.

Na wstępie należy wskazać, iż w przyjętym w polskiej procedurze cywilnej modelu apelacji pełnej, sąd drugiej instancji rozpatruje sprawę ponownie, a przedstawione pod osąd roszczenie procesowe jest rozpoznawane po raz wtóry. Sąd drugiej instancji władny jest poczynić własne ustalenia faktyczne, a także przyjąć za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, uzupełniając je jedynie odmienną oceną materiału dowodowego. W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji w większości przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu I Instancji, bez potrzeby ich ponownego przytaczania. Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił fakty odnoszące się zarówno do istnienia pomiędzy stronami stosunku zobowiązaniowego oraz co do okoliczności zdarzenia implikującego poszukiwanie przez powoda ochrony prawnej

w drodze procesu cywilnego. Sąd Rejonowy, na podstawie ustalonego stanu faktycznego poczynił także prawidłowe rozważania prawne.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że przedstawione przez pozwaną w apelacji zarzuty koncentrowały się wokół wadliwego zastosowania w sprawie przepisów prawa materialnego, a konkretnie art. 128 ust. 1 prawa upadłościowego oraz art. 56 i 60 k.c. poprzez nieuzasadnione zdaniem skarżącego przyjęcie, że dokonanie przez upadłą spółkę zapłaty w wykonaniu wcześniej zawartej umowy stanowi czynność prawną, a tym samym wyczerpuje przesłanki określone w art. 128 ust. 1 prawa upadłościowego. Nadto skarżący wskazywał na niewłaściwą wykładnię przepisu art. 128 ust. 1 polegającą na przyjęciu, że zastrzeżenie o treści „nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli” obejmuje wyłącznie sytuacje, gdy wszyscy wierzyciele upadłego zostali zaspokojeni.

Rozstrzygnięcie tego zarzutu w sposób bezpośredni determinowało zakres istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, a tym samym i zakres przeprowadzonego postępowania dowodowego.

Przystępując do rozważań, na wstępie jednak wskazać należy, że skarżący w sprzeciwie jak i w apelacji powołuje się na przepis art. 128 ustawy Prawo upadłościowe w brzmieniu, które obowiązuje od dnia 1 stycznia 2016 roku, a zgodnie z którym Sędzia-komisarz z urzędu albo na wniosek syndyka uznaje za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości odpłatną czynność prawną dokonaną przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie, z osobą pozostającą z upadłym w faktycznym związku, prowadzącą z nim wspólnie gospodarstwo domowe albo z przysposobionym lub przysposabiającym, chyba że druga strona czynności wykaże, że nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli. Na postanowienie sędziego-komisarza przysługuje zażalenie.

Sąd Okręgowy natomiast zwraca uwagę, że w/w przepis, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 roku nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie. Jak wynika bowiem z treści przepisów przejściowych do ustawy Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2016 r. poz. 1574 t.j.), w szczególności art. 449, w sprawach, w których wniosek o ogłoszenie upadłości wpłynął przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe. Marginalnie należy jedynie zwrócić uwagę, że brak jest podstaw do zastosowania art. 448 tej ustawy bowiem dyspozycja ta dotyczy jedynie skutków ogłoszenia upadłości stypizowanych w Tytule III: działach I, oraz z Działu II rozdziałach I i II – co wynika z literalnego brzmienia przepisu. Przepis art. 128 Prawa upadłościowego (poprzednio Prawa upadłościowego i naprawczego) nie znajduje się natomiast w w.w. części ustawy.

W tym stanie rzeczy, biorąc jednocześnie pod uwagę fakt, że wniosek o ogłoszenie upadłości (...) Sp. z o.o. M. wpłynął w dniu 3 kwietnia 2013 r. a więc przed dniem wejścia w życie przepisów ustawy Prawo restrukturyzacyjne, a zatem także przed zmianą art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego (Dz.U. z 2015 r. poz. 233 t.j.) w brzmieniu cytowanym przez pozwanego, zastosowanie w niniejszej sprawie znajduje art. 128 w brzmieniu dotychczasowym. I tak zgodnie z art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości (ust. 1) Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanej z jej współnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązаныmi, ich współnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób. (ust. 2) Przepis ust. 1 stosuje się także do czynności upadłego będącego spółką, których dokonał z inną spółką, jeżeli jedną z nich była spółką dominującą (ust. 3).

Powyższe okazało się być o tyle istotne, albowiem z analizy treści dotychczasowego art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego i „nowego” art. 128 Prawa Upadłościowego wynika, że przed 1 stycznia 2016 r. w treści ust. 1. tego przepisu brak jest zastrzeżenia, czy ograniczenia w jego zastosowaniu, w sytuacji wykazania przez drugą stronę (w tym wypadku pozwanego), że nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli. W konsekwencji, ustalanie tych okoliczności w toku niniejszego postępowania – wbrew twierdzeniom pozwanego – okazało się zbędne, a tym samym wnioski dowodowe złożone przez pozwanego na pierwszej i ostatniej rozprawie jako zmierzające do wykazania tej okoliczności, jako nie

mające znaczenia dla rozstrzygnięcia słusznie zostały przez Sąd I instancji oddalone. Niezależnie od tego, zdaniem Sądu Okręgowego – aprobującym w całości w tym względzie stanowisko Sądu I instancji - wnioski dowodowe złożone na ostatniej rozprawie uznać należało za spóźnione. Słusznie bowiem Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że nic nie stało na przeszkodzie dla ich wcześniejszego powołania.

W tym stanie rzeczy, zarzut naruszenia przepisów postępowania tj. art. 227, 217 § 1 i 2, 228 § 1 k.p.c. należało uznać za nieuzasadniony.

Kluczowym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy okazało się ustalenie zakresu stosowania art. 128 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, a ściślej, czy pojęcie odpłatnej czynności prawnej obejmuje również zapłatę kwoty pieniężnej, stanowiącej spełnienie świadczenia wynikającego z wcześniej zawartej umowy.

Pozwany, składając apelację, choć dostrzegał związek pomiędzy samą zapłatą, a stanowiącą jej podstawę czynnością prawną w postaci umowy o świadczenie usług, to wywodził, że czynność ta ma charakter jedynie techniczny. Zdaniem Sądu Okręgowego wywody skarżącego dotyczące znaczenia prawnego tej czynności (zapłaty wynagrodzenia) okazały być się nieprzekonywujące.

Sąd Okręgowy zwrócił bowiem uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zapłata świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania jest czynnością prawną, na co słusznie wskazywał także Sąd I instancji. Czynnością prawną jest bowiem zdarzenie faktyczne, w skład którego wchodzi przynajmniej jedno oświadczenie woli zmierzające do ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku prawnego. Czynnością prawną jest więc świadome i celowe zachowanie określonej osoby zmierzające do osiągnięcia wskazanych wyżej skutków cywilnoprawnych. O spełnieniu świadczenia można mówić dopiero wtedy, gdy zostanie ono zaoferowane przez dłużnika i przyjęte przez wierzyciela. Niezależnie od tego, w jakiej formie następuje spełnienie świadczenia pieniężnego: przelewu na konto wierzyciela, czy wręczenia określonej sumy pieniężnej, ze strony dłużnika ma ono na celu wykonanie zobowiązania i zwolnienie się z długu. Wierzyciel przyjmując świadczenie na zaspokojenie określonej wierzytelności, powoduje, że wierzytelność ta gaśnie. Działania obu stron są zatem celowe - nakierowane na wykonanie zobowiązania i zniesienie łączącego je stosunku prawnego. Zawierają więc oświadczenia woli, które mogą być wyrażone przez każde zachowanie ujawniające wolę w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). Z tych przyczyn spełnienie świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania należy uznać za czynność prawną w rozumieniu także art. 128 p.u.n. (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1992 r., sygn. akt I PZP 19/92, OSNC 1992/9/166, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2005 r., sygn. akt II CK 592/04, OSP 2006/3/36, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2009 r., sygn. akt I CSK 154/09, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r. II CSK 546/11, OSNC 2013/2/24, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., sygn. akt IV CSK 157/13, LEX nr 1409531). W każdym z tych orzeczeń w sposób jednoznaczny przyjęto, że spełnienie świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania spełnia kryteria czynności prawnej odpłatnej w rozumieniu art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego.

W nawiązaniu do powyższego wskazać należało, że skoro umowa łącząca upadłego z pozwanym miała, co nie było kwestionowane, charakter odpłatny, to spełnienie świadczenia pieniężnego z tej umowy wynikającego, jest czynnością prawną odpłatną, gdyż celem spełnienia świadczenia jest zwolnienie się z zobowiązania (causa solvendi), co przy odwołaniu się do konstrukcji czynności kausalnych, charakteryzuje tę czynność właśnie, jako odpłatną. Jeżeli bowiem spełnione przez przyszłego upadłego świadczenie odpowiada treści jego zobowiązania, to oczywistym jest, że następuje zmniejszenie stanu pasywnego przyszłej masy upadłości do wysokości odpowiadającej wysokości spełnionego świadczenia oraz powiększenie majątku wierzyciela o kwotę, o którą był uprzednio uszczuplony. Podkreślenia bowiem wymaga, że dla przyszłej masy upadłości i jej wierzycieli wybiórcza spłata w okresie ochronnym, na rzecz osób bliskich lub powiązanych kapitałowo, wcześniej powstałych zobowiązań pieniężnych, mogłaby mieć znacznie dotkliwsze skutki niż zawarcie w tym czasie z takimi osobami odpłatnych umów. W ocenie Sądu Okręgowego, nie ma więc racjonalnych powodów, aby objąć działaniem wymienionego przepisu jedynie drugą czynność prawną, czyli zawarcie umowy, a pierwszą – czyli spłatę długu - nie. Jak trafnie przyjmuje się w literaturze, w art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego chodzi o czynności prawne wywołujące podejrzenie, że są fikcyjne i zostały dokonane w

celu pokrzywdzenia wierzycieli oraz o czynności zaspokajające wybiórczo tylko niektórych z nich, bliskich dłużnikowi, kosztem innych.

Reasumując wskazać zatem należało, że choć spełnienie świadczenia pieniężnego jest tylko skutkiem wcześniejszej czynności prawnej, to samo w sobie stanowi również czynność prawną odpłatną, a więc także objęte jest działaniem wymienionego przepisu, jeżeli do spłaty doszło w warunkach w nim określonych.

W tym stanie rzeczy, mają na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy, po ponownym przeanalizowaniu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w kontekście wniosków poczynionych przez Sąd I instancji, przy jednoczesnym uwzględnieniu zarzutów zawartych w apelacji, doszedł do wniosku, że Sąd I instancji w sposób prawidłowy zastosował w sprawie normy przepisów art. 128 ust. 1 i 2 ustalając, że w okolicznościach niniejszej sprawy zachodzą przesłanki wymienione w tym przepisie.

Reasumując dotychczasowe wywody Sąd Okręgowy uznał, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego, co do żądania głównego, odmiennie niż rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, okazało się prawidłowe.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację, choć nie miał wątpliwości co do słuszności obciążenia kosztami postępowania pozwanego, jako przegrywającego postępowanie w sprawie (art. 98 k.p.c.), zwrócił uwagę, że Sąd Rejonowy nieprawidłowo ustalił ich wysokość, tj. oprócz prawidłowo przyjętych i zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego, powiększonych o opłatę skarbową od pełnomocnictwa, w łącznej wysokości 3 617 zł, z niewiadomych przyczyn zasądził od pozwanego na rzecz powoda także kwotę 3 395 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych. Sąd Okręgowy zwrócił bowiem uwagę, że powód w/w kwoty nie tylko nie uiścił, ale jak wynika z postanowienia referendarza sądowego z dnia 5 lutego 2016 roku z jej uiszczenia został zwolniony (k.42). Niezależnie jednak wskazać należało, co całkowicie umknęło Sądowi I instancji, że zgodnie z art. 132 ust. 2 Prawo upadłościowe i naprawcze (aktualnie Prawo upadłościowe) powód jest ustawowo zwolniony z obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od pozwu o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną.

W konsekwencji powyższego na mocy art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych kwotą nieuiszczonej przez powoda opłaty sądowej należało obciążyć pozwanego jako przegrywającego sprawę, nakazując jej pobranie na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim.

Mając na względzie przywołaną wyżej argumentację na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego złożoną przeciwko żądaniu głównemu w całości, dokonując jedynie zmiany orzeczenia w zakresie kosztów postępowania w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3 617,00 zł tytułem kosztów postępowania oraz w kolejnym punkcie zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa w G. kwotę 3 395,00 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych. Powyższe znalazło wyraz w pkt. I i II sentencji wyroku.

O kosztach postępowania przed Sądem Odwoławczym orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Pozwany przegrał w całości postępowanie odwoławcze jest zatem zobowiązany w myśl ogólnych reguł odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c.) zwrócić powodowi koszty, które poniósł on dla celowego dochodzenia swoich praw. Na koszty te złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego reprezentującego powoda w kwocie 3 600 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji.

(...)SSO (...)SSO (...)

Sygn. akt VIII Ga 427/16

Zarządzenia:

1. (...),

2. (...)

3. (...)